

Sait Çetinođlu – Terörist Bir Devletin Portresini, Garbis Altınoğlu’nun Vasiyeti Olarak Okumak

Posted on 02/01/2022

Garbis Altınoğlu, Türkçede yeni yayınlanan çalışmasında^[1], özellikle 1990’lı yılların uygulamaları *örnek olaylar* olarak ele alıp terörist devletin portresini okurlarına sunar.

Garbis, kitabın yazılmasına dair nedenlerden söz ederken amneziyi ve etkisini öne çıkarır. Toplumda hüküm süren unutmanın Türkiye toplumunun özel bir niteliği olmadığının altını çizerek, bu unutmanın maddi temellerini sıralar. Bellek yitiminin sonuçlarına dikkat çekerken, mütevazı girişim olarak nitelediği çalışmasını, bir bellek çalışması olarak, devletin / rejimin temel niteliğini masaya yatırır ve 1990’larda hüküm süren rejimin çıplak terörünü örnekler.

Çıplak terörün uygulandığı yerlerin birincisi de cezaevleridir ki; Garbis’i kitabın yazılmasında motive eden mekanlardandır. Garbis cezaevlerini, *rejimin gerçek işleyişine ve toplumun çelişkilerine ayna tutan mekânlar ve ‘müesses nizam’ın adaletsiz, baskıcı ve sömürücü doğasının neredeyse çırılçıplak görüldüğü yerler* olarak niteler.

Faşizme cesaretle göğüs germiş ve düşmanı iyi tanıyan yazar, bu çıplak gerçekliği bilinçli yaşamının tümünde ayrıcalıksız olarak ruhunda ve bedeninde orantısız olarak bizzat yaşadığından, gerçekliği kolaylıkla objektif olarak okurlarına aktardığını söyleyebiliriz.

Sistemantik baskının örneklerini, baskıların bir oya gibi işlendiği 80’li ve 90’lı yılları bir

laboratuvar gibi kullanıp, belleğin yitimine karşı bir duvar örerek, bir panzehir geliştirir.

Çalışma, uzun sayılabilecek *Türkiye tarihine ilişkin bir ön not* ile başlayıp, zindanlardaki *beyaz terörü* genel bir değerlendirmeden geçirirken, Türk faşizminin genel özelliklerini bir kere daha hatırlatır. Direnme örnekleriyle bir kronolojik liste oluşturarak, çalışmasına eklediği *örnek olaylar* ve çıplak gerçeklerle faşizmin karanlık yüzünü aydınlatır. Türk faşistlerinin içte ve dışta gerçekleştirdikleri operasyonlarda hayatını kaybedenlerin *tamamlanmamış listesi* de bellek tazelemede ve unutmamada önemli bir unsur olarak dikkate almakta fayda vardır.

Zindanlardaki beyaz terör - genel bakış başlıklı bölümünde kriminal faşist - kliğin amaçlarını ve zindanlardaki mücadele tarihini örneklerken çıkardığı ürkütücü sonucu okurlarıyla paylaşır. Baskının son aşaması olarak bedenden ruha sıçramasının eşsiz örneği olarak; *Türk yönetici sınıfları ve ordusunun, Nazi tarzı kampanyalarında, temel amaçlarından biri olmasına rağmen, esas olarak siyasi tutsakların öldürülmesi biçimindeki fiziki yok edişi bir kural olarak hedeflemediklerini* söyleyebiliriz. *Onların öncelikli amaçları, siyasi tutsaklara boyun eğdirmek, siyasi inançlarını inkâr ettirmek ve onları faşist diktatörlüğün "örnek" ve itaatkâr özneleri haline getirmek ve mümkünse onları taraf değiştirmiş, efendilerinin "üstünlüklerini" peşinen kabul etmiş ezik, polis ve ordu istihbaratıyla işbirliğine hazır dönemlere dönüştürmektir.* Mücadele insanlarını bir zombiye dönüştürmek ürkütücüdür.

Mamak zindanının eski yöneticisi Albay Raci Tetik'in emekli olduktan bir süre sonra verdiği röportajda anlattıklarını örneklerken, Türk faşizminin siyasi tutsaklara yaklaşımı hakkındaki yargısını güçlendiren bir ipucu olarak değerlendirir.

Raci Tetik:

"...Talimatnameleri, kanunları uyguladım. Orası cezaevi idi. Hastane, okul, aşk gemisi veya

yat kulübü değildi. Bu bir savaştır. Savaşta her zaman iyi şeyler olmaz. Lafla hizaya gelmiyorlardı. Saklamıyorum, oldu... Benden öncekiler iyi davrandıkları için başarılı olamamışlar.” Diyor.

Garbis, Albay Tetik’in bu itirafından hareketle; *Hitler’in, yaşasaydı, Türk meslektaşlarını yücelteceğini ve takdirini gizlemeyeceğini tahmin etmek ve söylemek abartı olmazdı. Nitekim Hitler, Türk faşizminin ataları olan Osmanlı cellatlarının “Ermeni sorununu” çözerken kullandıkları yöntemlere hayranlığını dile getirmişti. Yahudi sorununun “nihai çözümü,” Ermeni Soykırımı örnek alınarak oluşturulmuştu. Prof. Dr. V. Minorsky’nin şu söyledikleri şaşırtıcı değil:*

“Hitler’in (Nürnberg’de kullanılan kanıttan), düşman ırkların imhasının insan unutkanlığı bağlamında cezasız kalabileceğini öne sürmesi şaşırtıcı bir tesadüf: ‘bugün Ermenileri kim hatırlıyor ki?’- Führer’in ‘bizatihi’ kullandığı sözcüklerdi.” Alıntısıyla bellek yitiminin tehlikesine bir kez daha dikkat çekmiştir.

Christopher J. Walker’dan (*Armenia, The Survival of a Nation*, 1980, s. 362.) yaptığı bu alıntıdan sonra , Okuyucuya, ibaresiyle Ermeni Soykırımını paylaşır: *Ermeni Soykırımı için özür dilemek bir yana, Türk gericilerinin bu ana kadar böyle bir olayın meydana geldiğini bile kabul etmediklerini hatırlatmak yerinde olacaktır. Resmî Türk çizgisi, Ermeni Soykırımı ile ilgili her türlü konuşmayı reddediyor ve o yılların trajik olaylarını, Ermeni nüfusunun bir kısmının ihanetinin getirdiği ve bunun sonucunda da her iki taraftan da çok sayıda insanın öldüğü silahlı bir çatışma olarak sunmaya çalışıyor.*

Kapsamlı ve özlü çalışma her bakımdan, faşizmin acımasız yüzü açık edilerek geleceğe bırakılan önemli bir belgedir.

Gayri safi milli hasılanın önemli bir kısmı uyuşturucu kaçakçılığı dahil olmak üzere, kayıt dışılık ve ‘suç sektörü’nden kaynaklandığı ülke ekonomisini tahlil ederken, Ülke

ekonomisinde dolaşımda bulunan 'kirli para' tutarının milli gelirin yüzde 30 ila 50 arasında bir büyüklüğe ulaştığını, bu durumda doğal olarak suçlu bir burjuvazinin ortada dolaşmakta olduğunu altını çizer: Devletin *belirli unsur ve kesimlerinden, türedi insanları ve çete liderlerinden, uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, silah kaçakçılığı vb. ile uğraşan bir burjuvaziden oluşan ve giderek büyüyen bir suçlu burjuvazi ön plana çıktı*. Yönetici sınıfların uyuşturucu kaçakçılığı ile ilişkilendiren çok sayıda kanıt sunarak tezlerini güçlendirir.

Başlangıçtaki, *Türkiye tarihine ilişkin bir ön not* bölümünde, *Türk iktisat tarihi* kitaplarını yerle yeksan etmiştir. Türk burjuvazisinin besleme karakterini, Türk kapitalizminin geliştirilmesi için dökülen kanları, soykırımları, pogromları, sürgünleri ve özellikle gayrimüslim unsurlara karşı yürütülen sistemli mülksüzleştirme ve tarihi topraklarından kazıma operasyonlarına dikkat çekerek, Türk ve Müslüman sermayeye alan/pazar açılmasına dikkat çeker. Bunlar *Türk iktisat tarihi* kitaplarında geçmezler:

Enver, Talat ve Cemal'in İttihat ve Terakki Partisi, ölmekte olan İmparatorluğu 1914'teki emperyalist savaşın mezbahasına sürükledi. Zaten savaş yorgunu olan Anadolu köylü ve işçileri, dört yıl daha savaşmak ve II. Wilhelm önderliğindeki Alman emperyalizminin çıkarları için yüzbinlerce kişiyi daha feda etmek zorundalardı... Bu, suç kliği İttihat ve Terakki'nin Anadolu üzerindeki hâkimiyetini berkitmeye karar verdiği ve Ermenileri ve Ermeni millî sorununu nihai olarak ortadan kaldırmak için adımlar attığı zamandı. Bu, bir etnik temizlik operasyonu ve İttihat ve Terakki'nin Türkleştirme hamlesini sonuçlandırma girişimiydi. Nisan 1915 tehcir kararnamesini izleyen soykırımda, bilinmeyen bir sayıda, muhtemelen bir milyon kadar Ermeni katledildi ve/veya zorla yüzlerce yıllık anavatanlarının dışına tehcir edildi.

Savaşın sonunda ulusal bir burjuva cumhuriyetine dönüşen Rejim, bir devlet fetişizmi ve kişi ululaştırma ideolojisini benimsedi. Rejimin niteliği sorgulanırken, tarihsel devamlılığına dikkat çekilir. Osmanlının son döneminin siyasal aktörü İttihat ve Terakki adlı siyasal suç örgütünün politikalarının Kemalist döneme sarkan sürekliliğini örnekler.

Kemalist Hükümet, 1942'de, savaş spekülasyonu ve vurgunculukla mücadele bahanesiyle güya Varlık Vergisi getirdi. Böylelikle yönetici sınıflar, Nazilerden mülhem bu vergi yoluyla yüzlerce Yahudi, Rum ve Ermeni tüccar ve sanayiciyi zorla mülksüzleştirdiğini belirterek, Varlık Vergisi kurbanlarına dayatılan fahiş meblağları ödeyemeyenler çalışma kamplarına alındılar. Bu arada çok sayıda dükkân ve işletme el değiştirdi ve yönetim kliğiyle bağları olan bazı insanlar bir gecede zengin oldular. Tıpkı, 1915 Ermeni Soykırımında olduğu gibi...

Varlık Vergisinin Gayrimüslim burjuvazinin mülklerinin korsanca bir anlayışla gasp edilip Türk-Müslüman burjuvazisine ve bürokratlara devredilmesi işlemi olduğunun altını çizer. Varlık vergisinin uygulamacısı İstanbul Defterdarı Faik Ökte'ye göre; verginin %89'u yerli gayrimüslimlerden tahsil edilmiştir. Zaten verginin %87'si yerli gayrimüslimlere % 7'si Müslümanlara % 6'sı Müslüman olmayan yabancılara tahakkuk ettirilmişti.

Vergi ile mülklere el konmuş, Gayrimüslimler ait müsadere edilen mülklerin %67'si Müslümanlarca, %30'u o an mali güçleri yetmeyen Müslümanlara daha sonra verilmek üzere resmi kurumlarca el konmuştur/millileştirilmiştir. Bunların tamamına yakını özelleştirme adı altında sonradan palazlanan yerli ve milli burjuvaziye devredilmiştir.

Cumhuriyet tarihi boyunca Türk yönetici sınıfları, bizatihi, bir istikrarsızlık, terörizm ve savaş faktörü ve barışa ve komşularına yönelik bir tehdit olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Türk yönetici sınıfları, sözde barışçıl dış politikasıyla övünme alışkanlığı içinde olduğunu ve Politikalarını Kemal Atatürk'ün 'Yurtta barış cihanda barış' özdeyişine dayandırıyorlarmış gibi yaptıklarını, ancak bunun bir aldatma ve sahtekârlıktan başka bir şey olmadığını, Türk gericiler, az ya da çok Osmanlı atalarının ayak izlerini takip edip kısıtlı imkânları izin verdiği ölçüde yayılcı ve saldırgan bir dış politika izlemeye çalıştıklarını somut gerçekliklerle örnekler.

Kemalist tek parti yönetiminin Nazi işbirliği ve politikalarının benzeşmesine dair örnekler de çarpıcıdır.

14 Ağustos 1942’de bizzat Hitler’in Türkiye’nin “Almanya’nın güney kalesi” olduğunu belirttiğini kaydederek, “O zamanlar, Türk Meclisindeki mebusların yarısı kendisini Nazi rejimine yakın hissediyordu. İktidar güçlerinin ekserisi de Nazi rejimini destekliyordu.” Diyen gerici Demokrat Parti milletvekili Mükerrerrem Sarol’un İkinci Dünya Savaşı Türkiye’sini Nazi yanlısı olarak tanımlamasında abartma olmadığını ekler.

DP’nin politikalarının devri sabık yaratmadığı gibi, içinden çıktığı tek partinin politikalarının ardılı olduğuna ilişkin olarak 6/7 Eylül Pogromunun yıkıcı yüzünü örnekler; 6 ve 7 Eylül 1955’te siyasî polisin kışkırttığı çeteler, başta Rumlar olmak üzere Hristiyan azınlıkların evlerine, dükkânlarına ve ibadethanelerine saldırdı. Resmî beyanlara göre, bu iki gün içinde üç insan öldürüldü ve 30 insan yaralandı. 85 ibadethane kısmen veya tamamen tahrip edildi ve 5.538 dükkân ve ev hasar gördü. Ayrıca yine o günlerde Hristiyan azınlıkların mezarlıklarına saygısızlık yapıldı ve bilinmeyen sayıda kız ve kadına tecavüz edildi. Gerçek ve muhtemelen çok daha yüksek rakamlar bilinmemektedir, çünkü Türk hükümetleri bugüne kadar yürürlükte olan bir sessizlik komplosu dayatmıştır.

Soğuk Savaş’ın küçük aktörlerinden biri olan Türkiye’nin, Jeopolitiğinden sermaye oluşturmaya alışıklılık politikasının temel niteliğidir. Bu boyut içte - dışta baskı ve saldırganlığının temelini oluşturduğunu kaydederek, örnek olarak; Kıbrıs olayları bahane edilerek 1964 yılındaki İnönü’nün restorasyon hükümetinin 20 Rum’un 20 kilo ve yirmi dolar ile sınır dışı edilmesini paylaşır. Devirler değişmekte lakin politika süreğendir; 1964’de Türk savaş uçaklarının Kıbrıs Rum mevzilerini bombalaması, yeni bir krizin başlangıcına işaret ediyordu. Krizin bu aşamasında, Türk hükümeti yaklaşık 20 bin Rum asıllı vatandaşı sınır dışı etti ve özel eşyalarına el koydu. Her kriz sonunda coğrafyanın yerli Hristiyanlarının başına patlamaya devam ediyordu.

Garbis, Bu kez baskı mekanizmasının asimile edemediği Kürtlere döndüğünü, süreci açıklarken Kürt hareketinin geçmişten ve günümüze taşıdığı zaaflarına da değinmeden geçmez:

Bir anlamda İttihat ve Terakki rejiminin devamı olan tek parti diktatörlüğü, Türk halkının millî kimliğini çok güçlü bir şekilde vurgulamış ve Türk milliyetçiliğinin abartılı bir versiyonunu sergiliyordu... Bu arada Ermeni ve Rum halklarını bertaraf eden Türk yönetici sınıfları, silahlarını, 1919-1922 kurtuluş savaşı sırasında Kemalistlerle birlikte hareket eden Kürtlere çevirmeye başladı. 19. yüzyıl boyunca uyanış yaşayan bu halkın ulusal talepleri hep reddedildi ve ulusal özelemleri ateşle bastırıldı. Özellikle 19. yüzyılda ve 20. yüzyılda da gayri resmî de olsa bir ölçüde özerkliğe sahip olan ve feodal beylerinin komutasındaki Kürt halkı, çoğunlukla Osmanlı Sultanları ve İttihat ve Terakki rejiminin araçları olarak hareket etmiş ve Hıristiyan azınlıklara karşı mücadelelerinde onlarla ittifak halinde olmuştu. Cumhuriyetin ilanından sonra, etnik olarak temizlenecek ve savaşılacak başka önemli ulusal azınlık kalmadığında, Türk ordusunun baskısının yükünü taşıma sırası onlara gelecekti.

Devrimci Hareketin tahlili ve zaafı da eleştiriden ayrı tutulmamıştır. Eleştirileri radikaldir ve kulak verilmesi gerekir.

“Uygar dünya”nın bu teröre verdiği desteklerin örneklenmesi de unutulamayacak sayfalardır. “Uygar dünya”nın hoş görüsüyle:

Türkiye, ülkeyi beyaz terörle yöneten kriminal-faşist kliğin, siyasi tutsakları, çok doğru bir teşhisle, işçilerin ve diğer emekçilerin potansiyel öncüleri ve dolayısıyla “devlet düşmanları” olarak algıladığı ve genelde de kendisini onlara karşı kötü muamelede bulunma açısından, iç ve uluslararası kamuoyu baskısından özgür hissettiği bir ülkedir. Türkiye, devlet terörünün toplumsal yaşamın her alanına nüfuz ettiği ve sıradan vatandaşlara ve mahkûmlara hukuk ve anayasayla tanınan hakların bile kolayca reddedilip ihlal edildiği bir yargısız infaz ve kayıplar “cennetidir”.

Bu durumdan dolayı Garbis'in, *Türk Faşistlerinin genelde Kürt ve Türk halklarına ve özelde de siyasi tutsaklara karşı gerçekleştirdiği eylemlerden bir ölçüde onlar da sorumlular.* tezinde haksız değildir.

Sonuç olarak; tercihini direnmeden yana kullanan kişilerin bir başucu kitabı olarak yanlarında bulunduracakları ve bellek yitimine karşı bir panzehir olarak her zaman başvuracakları bir eser olarak, Garbis'in Türkiyeli devrimcilere bir vasiyeti olarak dikkatle okunmalıdır.

[1] Garbis Altınoğlu, *Terörist Bir Devletin Portresi, Türk Cezaevlerindeki Siyasi tutsaklara Uygulanan Mezalimin Öyküsü*, Çev. Attila Tuygan, Belge y. 2021.